

Nacionalni centar
za vanjsko vrednovanje
obrazovanja

Žákův identifikační štítek

PEČLIVĚ NALEPTE!

CES

ČESKÝ JAZYK

JAZYK A LITERATURA

OGLEDNI ISPIT

DRŽAVNA MATURA 2021./2022.

CES.00.HR.R.K1.28

45340

Jak označit odpovědi v seznamu odpovědí:

A ☒ B ☐ C ☐

Jak opravit chyby v seznamu odpovědí:

A ☒ B ☐ C ☒ C

↑   ↑

Oprava chybného zápisu   Zkrácený podpis

VŠEOBECNÉ POKYNY

Pozorně si přečtěte všechny pokyny a postupujte podle nich.

Neobracejte stránku a neřešte úkoly, dokud vám to nedovolí učitel, který má službu.

Nalepte identifikační štítky na všechny zkušební materiály, které jste obdrželi v bezpečnostním obalu.

Zkouška trvá **90** minut.

Před každou skupinou úloh je návod k řešení. Pozorně si ho přečtěte.

Můžete psát na stránky této testovací knížky, ale **odpovědi musíte označit X na seznam odpovědí**.

Na 2. stránce této testovací knížky najdete způsob, jak opravit chyby. Při opravách chyb je nutné napsat zkrácený podpis. **Je zakázáno podepisovat se celým jménem a příjmením.**

Používejte pouze propisovací tužku s modrou nebo černou náplní.

Když vyřešíte úlohy, zkontrolujte odpovědi.

Přejeme vám hodně úspěchů!

Tato zkušební knížka má 28 stránek, z toho 4 stránky prázdné.

I. text

Přečtěte si pozorně následující text a odpovězte na otázky 1 – 10.

Karolína Světlá: *Kříž u potoka* (úryvek)

(...)

By šlapal nešťastný Štěpán důstojnost lidskou denně více nohama, málokterou hodinu byl schopen všech smyslů svých. Pil, aby nemusil na to myslet, kam se dostal, aby nevěděl o své hanbě a necítil hříchů svých.

I vyspával Štěpán za jednoho nedělního odpůldne na peci déle než jindy.

(...)

Chystaje se znova z domu, vytáhl si z kapsy dýmku i tobolku, prohlížel si je, jsou-li obě v stavu patřičném. Ale pohlédnuv do tobolky, patrně se zalekl, byla dočista vyprázdněna. Buď peníze do krejcaru prohrál či ztratil, neb byl o ně v opilosti obrán. Musila to být hezká částka, jíž pohřešoval, jinak by mu to snad nebylo přec stálo za takové strašlivé lání, do něhož se pustil, obraceje znova tobolku rub na rub, opět a opět marně. Slyšíc jeho křik, Evička polekaně zvenčí do sednice přikvapila, aby se podívala, co s ním se děje.

(...)

„Tys jediná příčina všeho mého neštěstí,” křičel bez sebe, „falešností svou z domu mne vyháníš, chceš, abych se stal tulákem, jímž každý pohrdává, a žebrákem, jemuž každý se vysmívá, aby tě lidé nade mne vynášeli a chválili – ale proč se dávám tebou vyhánět, proč nevyženu raději tebe, abych již vidět nemusil pokryteckou tvou tvář?”

A Štěpán mrštil vší silou po ženě dýmkou, již v ruce držel.

(...)

Bez vzdechu a výkřiku na zem klesla.

Štěpán pojednou vystřízlivěl, vytřeštěným zrakem hleděl na ženu u nohou jeho v krvi své se koupající a hrůzou jat, jako vzteklicemi štván, napolo ustrojen z domu se vyřítit.

Úlohy s výběrem z více odpovědí

V následujících úlohách je správná jen jedna z odpovědí.
Správnou odpověď musíte označit znakem X na listu na odpovědi.
Správná odpověď přináší jeden bod.

1. Proč Štěpán pil?

- A. pro strach lidem
- B. chtěl se zalíbit své ženě
- C. kvůli utraceným penězům
- D. aby zapomněl, jak hluboko klesl

(1 bod)

2. Na koho sváděl Štěpán své neštěstí?

- A. na bratra
- B. na milenku
- C. na manželku
- D. na dceru

(1 bod)

3. Co udělal Štěpán své ženě?

- A. urazil ji
- B. poranil ji
- C. políbil ji
- D. objal ji

(1 bod)

4. Jaký je správný tvar 3. osoby čísla jednotného od slovesa pohrdávat?

- A. pohrdává
- B. pohrdá
- C. pohrdávají
- D. pohrdám

(1 bod)

Český jazyk

---

5. Která z nabízených odpovědí je přídavným jménem rodu mužského ve 2. pádě čísla množného?

- A. nešťastný
- B. nešťastných
- C. nešťastné
- D. nešťastnými

(1 bod)

6. Jaký umělecký prostředek je *opět a opět marně*?

- A. hyperbola
- B. kontrast
- C. přirovnání
- D. epizeuxis

(1 bod)

7. Jaký umělecký prostředek je *jako vzteklicemi štván*?

- A. metafora
- B. přirovnání
- C. personifikace
- D. oxymóron

(1 bod)

8. Kdy žila Karolína Světlá?

- A. V 18. století
- B. V 19. století
- C. V 20. století
- D. V 21. století

(1 bod)

9. Představitelkou které generace je Karolína Světlá?

- A. Lumírovců
- B. Májovců
- C. Ruchovců
- D. Světlůvů

(1 bod)

10. Kterého literárního žánru je zakladatelkou Karolína Světlá?

- A. českého vesnického románu
- B. českého měšťanského románu
- C. českého vesnického dramatu
- D. českého měšťanského dramatu

(1 bod)

II. text

Přečtěte si pozorně následující text a odpovězte na otázky 11 – 20.

Petr Bezruč: *Maryčka Magdonova* (úryvek)

Šel starý Magdon z Ostravy domů,
v bartovské harendě večer se stavil,
s rozbitou lebkou do příkopy pad.
Plakala Maryčka Magdonova.

Vůz plný uhlí se v koleji zvrátil.
Pod vozem zhasla Magdonova vdova.
Na Starých Hamrech pět vzlykalo sirot,
nejstarší Maryčka Magdonova.

(...)

Bez konce jsou lesy markýze Gera.
Otcové když v jeho robili dolech,
smí si vzít sirotek do klínu drva,
co pravíš, Maryčko Magdonova?

Maryčko, mrzne a není co jísti...
Na horách, na horách plno je dřeva...
Burmistr Hochfelder viděl tě sbírat,
má mlčet, Maryčko Magdonova?

(...)

Frydečtí grosbyrgři, dámy ze Frydku
jízlivou budou se smáti ti řečí,
se synky užří tě Hochfelder žid.
Jak je ti, Maryčko Magdonova?

(...)

Maryčko, po straně ostré jsou skály,
podle nich kypí a utíká k Frydku
šumivá, divoká Ostravice.
Slyšíš ji, rozumíš, děvucho z hor?

Jeden skok nalevo, po všem je, po všem.
Černé tvé vlasy se na skále chytly,
bílé tvé ruce se zbarvily krví,
sbohem buď, Maryčko Magdonova!

Úlohy s výběrem z více odpovědí

V následujících úlohách je správná jen jedna z odpovědí.
Správnou odpověď musíte označit znakem X na listu na odpovědi.
Správná odpověď přináší jeden bod.

11. Kdo je hlavní postava v básni?

- A. starý Magdon
- B. markýz Gero
- C. Magdonova dcera
- D. Magdonova vdova

(1 bod)

12. Proč se Maryčka musí starat o své sourozence?

- A. protože ztratila prarodiče
- B. protože ztratila oba rodiče
- C. protože ztratila matku
- D. protože byla zdravá

(1 bod)

13. Proč Maryčka skončila život sebevraždou?

- A. kvůli špatnému svědomí
- B. protože byla chudá
- C. kvůli nešťastné lásce
- D. nesnesla globální oteplování

(1 bod)

14. Jaký větný člen je z *Ostravy* ve větě *Šel starý Magdon z Ostravy*?

- A. přívlastek
- B. příslovečné určení
- C. předmět
- D. podmět

(1 bod)

15. Podle jakého vzoru skloňujeme podstatné jméno *vůz*?

- A. pán
- B. hrad
- C. muž
- D. stroj

(1 bod)

16. Jaký umělecký prostředek najdeme ve verších

Černé tvé vlasy se na skále *chytly*,
bílé tvé ruce se zbarvily krví?

- A. kontrast
- B. symbol
- C. oxymóron
- D. alegorie

(1 bod)

17. Jaký umělecký prostředek najdeme ve verších

smí si vzít sirotek do klína drva,
co pravíš, Maryčko Magdonova?

- A. anafora
- B. řečnická otázka
- C. aliterace
- D. eufemismus

(1 bod)

18. Jak se Petr Bezruč jmenoval svým vlastním jménem?

- A. Dobromír Vašek
- B. Petr Vašek
- C. Vladimír Bezruč
- D. Vladimír Vašek

(1 bod)

19. Kdy Petr Bezruč zemřel?

- A.** V 18. století
- B.** V 19. století
- C.** Ve 20. století
- D.** Ve 21. století

(1 bod)

20. Jak se nazývá jeho básnická sbírka?

- A.** České písně
- B.** Moravské písně
- C.** Slezské písně
- D.** Moravsko-slezské písně

(1 bod)

III. text

Přečtěte si pozorně následující text a odpovězte na otázky 21 – 30.

Alois a Vilém Mrštíkové: *Maryša* (úryvek)

V Ý S T U P (5)

PŘEDEŠLÍ bez ROZÁRY.

VÁVROVÁ (*vášnivě*).

Proboha, chlapče, co myslíš — Co tady chceš? — Co si lidi o mně pomyslí, jakých mně to naděláš řečí! Dyť přece víš, že su vdaná — Máš jaké rozum? Vystojím aji tak dost vod muža, ešče ty začneš? (*Přejde světnici. Zle.*) Kdekdo vůlu má, každé na mě jako vosa (Uraženě otočí se po Franckovi. Hrdě.) A jaký to roznášíš o mně řeči? Rozáry ses ptal — su-li sama doma, a v hospodě měls pré se vyjádřit, jako by ses se mnó scházel. Jak tak můžeš mluvit?

FRANCEK

To sem já neřekl.

VÁVROVÁ

Něco musels říct —

FRANCEK

To sem enem povídal (vzdorně), že za tebó budu chodit a že se s tebó budu scházet.

VÁVROVÁ

A tos řekl tak veřejno? Přede všema?

FRANCEK

Přede všema.

VÁVROVÁ (chvíli si ho prohlíží, pak se od něho odvrátí a dá se do divokého smíchu).

To už opravdu nevím, kdo je z nás větší blázen — esli vy všickni, jak tu ste, nebo já. (Vážně.) A na mě ses neohlížel, mě ses neptal, na to ses nedíval, že su tu já? Že špiníš mě? Kdo ti dal k tomu záminku, abys tak mluvil — já snad?

(Odmlčí se.) Já ti mám ráda a nezakrévala sem a nezakrévám tehu ani Vávrovi a nikomu — a povídám to aji tobě, ale abys tak o mně sméšlel a mluvil — (lítostivě, skoro se slzami) to — tos mně, chlapče, ublížil!

FRANCEK

Nu, tak to zůstat nemůže. Jemu ti přece nenechám — —

VÁVROVÁ (stále přísnějším tónem).

A co chceš teda po mně?

FRANCEK

Do Brna chcu jít. Mám tam práci pro tebe i pro sebe. Seber se a pod' se mnó!

ROZÁRA (přijde do světnice s náručím dříví, složí je u kamen a síní zas odejde, ohlížejíc se při tom po obou. Zřejmě dává najevo, že poslouchá).

VÁVROVÁ (hledí vyjeveně na něho, když Rozára odejde).

Františku! —

FRANCEK

Nu, co se díváš?

VÁVROVÁ (s rostoucím podivením a hrůzou).

Do Brna s tebou? — — Já — — cizí žena?

Oba hledí na sebe.

Úlohy s výběrem z více odpovědí

V následujících úlohách je správná jen jedna z odpovědí.
Správnou odpověď musíte označit znakem X na listu na odpovědi.
Správná odpověď přináší jeden bod.

21. Jaký rodinný stav měla paní Vávrová?

- A. svobodná
- B. zasnoubená
- C. vdaná
- D. vdová

(1 bod)

22. Do koho byl Francek zamilovaný?

- A. do Vávrové
- B. do Jany
- C. do Rozáry
- D. do Veroniky

(1 bod)

23. Kam chce jít Francek?

- A. do Prahy
- B. do Olomouce
- C. do Plzně
- D. do Brna

(1 bod)

24. Vyber synonymum slovesa špinit?

- A. umývat
- B. vyčistit
- C. umazat
- D. uklidit

(1 bod)

25. Co znamená slovo *světnice*?

- A. pokoj
- B. zámek
- C. muzeum
- D. hrad

(1 bod)

26. Jakým literárním druhem je text *Maryša*?

- A. epos
- B. lyricko – epická báseň
- C. balada
- D. sociální drama

(1 bod)

27. Jakým literárním žánrem je text *Maryša*?

- A. komedie
- B. veselohra
- C. tragedie
- D. tragikomedie

(1 bod)

28. Kdo byli Alois a Vilém Mrštíkové?

- A. otec a syn
- B. děda a vnuk
- C. bratři
- D. strýc a synovec

(1 bod)

29. Do kterého období patří dílo *Maryša*?

- A. českého realismu
- B. českého romantismu
- C. českého národního obrození
- D. současné české literatury

(1 bod)

30. Co napsal Vilém Mrštík?

- A. novelu *Myšky*
- B. román *Člověk*
- C. román *Pohádka máje*
- D. soubor krátkých próz *Dobré duše*

(1 bod)

Přečtěte si pozorně následující text a odpovězte na otázky 31 – 40.

IV. text

Škola hrou: Jak si představoval Komenský moderní vzdělávání? Jitka Cíhová (úryvek)

Jan Amos Komenský byl mužem, který mezi plameny třicetileté války sepsal první moderní učebnice a položil základ modernímu školskému systému. Jaká byla jeho představa?

Výuka v sedmnáctém století nebyla žádný med. Žáci se učili pod dohledem domácích vychovatelů, a to často v těžko srozumitelné latině. Výsledkem takové výchovy nebyl učenec, který uvažuje v souvislostech, ale šlechtic schopný na základě své povrchní znalosti přednést několik duchaplných bonmotů.

Jan Amos k tomu nešťastně podotkl: „*Neboť jsem pozoroval, že lidé vůbec nemluví, nýbrž papouškují, to jest, že nepřevádějí z mysli do mysli věci nebo smysl věcí, nýbrž že mezi sebou vyměňují slova nepochopená, nebo pochopená málo a nesprávně ...*”

Jinde uvedl: „*Bylo tedy pro mládež trápením, když 1) měli každý den šest, sedm, osm hodin veřejných přednášek a cvičení a ještě k tomu několik hodin soukromých, 2) byli zasypáváni diktáty, pracováním úloh a velmi mnohým učením z paměti až do omrzení, ba až k šílenství, jak jsme často viděli.*”

Vzdělání i pro dívky

Na rozdíl od mnoha jiných, se ale nespokojil jen s kritikou a navrhl vlastní a zcela revoluční řešení. Především prosadil zavedení tříd, které neměli chybět ani v malých městech a na vesnicích a díky kterým už škola nebyla robotárnou a duševní rasovnou, ale pravou dílnou moudrosti a lidskosti. Vzdělání se tak zpřístupnilo bohatým i chudým, chlapcům i dívkám.

Komenský z výuky nevylučoval ani méně bystré žáky, naopak doporučil, aby jim kantoři věnovali zvláštní pozornost.

(...)

Proto zavedl čtyřstupňový systém vzdělávání od mateřských škol, přes základní a střední, až po vysoké. Tento systém se osvědčil do té míry, že přetrval až do dnešní doby, a to dokonce včetně Apodemie, neboli cestování za poznáním.

Vrcholem Komenského pedagogické soustavy je koncept celoživotního vzdělávání: člověk by na sobě měl pracovat i v dospělosti a stáří a nikdy by neměl přestat se sebezdokonalováním. Nejde jen o vědomosti, ale především o formování harmonicky rozvinuté osobnosti. I v tomto ohledu dává dnešní doba Komenskému za pravdu.

Dramatická výchova

V průběhu svého pobytu v Uhrách měl Jan Amos možnost ověřit, jak se žákům pracuje s jeho učebnicemi. Pravděpodobně byl bolestně zklamán, protože navzdory veškeré snaze byla příprava pro žáky stále obtížná a nezáživná. Nezlomný učitel se ale nedal a začal vymýšlet, jak vzdělávání ještě více zpestřit. Jen díky tomu pak vznikla díla *Orbis sensualium pictus* (Svět v obrazech) a *Schola ludus* (Škola hrou).

(...)

Český jazyk

Ani při tvorbě těchto textů se totiž Komenský nezpronevěřil svým pedagogickým zásadám. I když by bylo snadné oslňovat publikum vybranými a nesrozumitelnými příklady učenosti, postupoval od jednoduchého ke složitějšímu a plně respektoval úroveň posluchačů. Ani na okamžik tak nepřestával být skutečným Učitelem národů.

Úlohy s výběrem z více odpovědí

V následujících úlohách je správná jen jedna z odpovědí.
Správnou odpověď musíte označit znakem X na listu na odpovědi.
Správná odpověď přináší jeden bod.

31. Kdy žil Jan Amos Komenský?

- A. v 15. století
- B. v 16. století
- C. v 17. století
- D. v 18. století

(1 bod)

32. Kolik stupňů školního systému zavedl Komenský?

- A. nezavedl žádné stupně
- B. dva stupně
- C. tři stupně
- D. čtyři stupně

(1 bod)

33. Co je podle Komenského vrchol pedagogické soustavy?

- A. mít vysokou školu
- B. cestování za poznáním
- C. dramatická výchova
- D. celoživotní vzdělávání

(1 bod)

34. Jak se nazývají díla, kterými Komenský chtěl ještě více zpestřit výuku?

- A. Obrázkový svět a Škola skrz hru
- B. Svět v obrazech a Škola hrou
- C. Obrazy a Škola hrou
- D. Školní svět a Hra s obrazy

(1 bod)

35. Jakou přezdívku má Jan Amos Komenský?

- A. Učitel národa
- B. Učitel všech národů
- C. Učitel národů
- D. Učitel národům

(1 bod)

36. Co znamená fráze „výuka nebyla žádný med“?

- A. výuka byla sladká
- B. výuka nebyla lehká práce
- C. výuka byla obdivuhodná práce
- D. výuka nebyla náročná práce

(1 bod)

37. Co znamená fráze „lidé papouškují“?

- A. lidé zpívají jako papouškové
- B. lidé mluví hlasitě jako papouškové
- C. lidé jen opakují bez porozumění
- D. lidé opakují s porozuměním

(1 bod)

38. U kterého slova je kmen slova posluchač?

- A. poslech
- B. poslouchání
- C. sluch
- D. čich

(1 bod)

39. Které slovo je antonymem slova „nezlomný“?

- A. nepřekonatelný
- B. nepřemožitelný
- C. nezdolný
- D. slabý

(1 bod)

40. Jaké je synonymum k frázi „méně bystrý žák“?

- A.** povrchní žák
- B.** chytrý žák
- C.** hloupý žák
- D.** inteligentní žák

(1 bod)

Úlohy s výběrem z více odpovědí

V následujících úlohách je správná jen jedna z odpovědí.
Správnou odpověď musíte označit znakem X na listu na odpovědi.
Správná odpověď přináší jeden bod.

41. Které z následujících děl napsal Jaroslav Hašek?

- A. *Nikola Šuhaj loupežník*
- B. *Osudy dobrého vojáka Švejka za světové války*
- C. *Robinsonka*
- D. *Vlčí jáma*

(1 bod)

42. Které z následujících děl nenapsal Karel Poláček?

- A. *Bylo nás pět*
- B. *Moji přátelé*
- C. *Muži v ofsajdu*
- D. *Okresní město*

(1 bod)

43. Do jakého žánru patří *Vita Caroli*?

- A. drama
- B. povídka
- C. román
- D. životopis

(1 bod)

44. Které z následujících děl napsal Jiří Wolker?

- A. *Host do domu*
- B. *Těžká minuta*
- C. *Město v slzách*
- D. *Věrný hlas*

(1 bod)

45. Kdo je autor díla *Ostře sledované vlaky*?

- A. Bohumil Hrabal
- B. Josef Škvorecký
- C. Ludvík Vaculík
- D. Milan Kundera

(1 bod)

46. Jakým způsobem je obvykle psána lyrika?

- A. ve verších
- B. ve větách
- C. ve sloupcích
- D. jako článek

(1 bod)

47. Které hlavní postavy vystupují v bajce?

- A. mluvící zvířata
- B. král s královnou
- C. létající koberec
- D. roboti

(1 bod)

48. Co je anafora?

- A. opakování stejných slov za sebou
- B. opakování stejných slov na začátku veršů
- C. opakování stejných slov na konci veršů
- D. stupňování významu

(1 bod)

49. Jaká figura je ve verši: *Přátelství veliké, přátelství převeliké*?

- A. epifora
- B. aliterace
- C. gradace
- D. anafora

(1 bod)

50. Jak se nazývá rým *ab ab*?

- A. střídavý
- B. sdružený
- C. obkročný
- D. přerývaný

(1 bod)

Prázdná stránka

Prázdná stránka

Prázdná stránka

Prázdná stránka